

СУЧАСНІ ВИМОГИ РОБОТОДАВЦІВ ДО ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФІТНЕС-ТРЕНЕРІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті подано результати опитування керівників провідних фітнес-клубів України щодо відповідності професійного рівня випускників вищих навчальних закладів вимогам ринку фітнес-послуг. Виявлено потребу в співпраці роботодавців сфери оздоровчого фітнесу та вищих навчальних закладів, які здійснюють підготовку майбутніх фітнес-тренерів. Проаналізовано перелік вимог з боку роботодавців до рівня компетентностей та особистісних якостей фітнес-тренера. Запропоновано перспективні шляхи вдосконалення професійної освіти майбутнього фітнес-тренера.

Ключові слова: вища освіта, кваліфікація, компетентність, ринок фітнес-послуг, роботодавці, фітнес-тренер.

Як відомо, головною метою професійної підготовки у вищому навчальному закладі є забезпечення ринку праці конкурентоспроможними фахівцями. Особливо це актуально для сучасної сфери фізичної культури й спорту, для якої характерні високий динамізм ринку праці та поява нових професій (такий як фітнес-тренер). У професійному середовищі обговорюють проблему нестачі кваліфікованих кадрів – фітнес-тренерів та наголошують на невідповідності компетенцій фізкультурних кадрів реаліями практики. У зв'язку із цим доцільно конкретизувати вимоги роботодавців до майбутніх фітнес-тренерів.

Специфіку діяльності та вимог до переліку компетенцій фахівця у сфері фітнесу вивчали В. О. Пономарьов, Є. Г. Сайкіна, К. Д. Волков, С. А. Хазова та інші. Так, на думку С. А. Хазової доцільною є роздільна підготовка вчителів фізичної культури, тренерів із видів спорту та організаторів фізкультурно-рекреаційної діяльності. Дослідницею виокремлено професійно значущі якості представників різних спеціалізацій, зовнішні критерії конкурентоспроможних фахівців у сфері фізичної культури [6].

До професійних компетенцій інструктора тренажерної зали К. Д. Волков зараховує предметно-професійний, комунікативний, аналітико-рефлексивний, іміджево-презентативний та комерційний компоненти та деякі якості: активність, доброзичливість, відповідальність, здатність працювати в команді, здатність до навчання, толерантність [1].

За результатами експертних оцінок роботодавців В. О. Пономарьов виявив, що велика кількість тренерів з атлетичної гімнастики має труднощі в професійній діяльності, пов'язані з нестачею засобів педагогічної взаємодії зі споживачами послуг атлетичної гімнастики; невмінням самостійно регулювати свою діяльність у межах виконання соціально-ціннісних завдань. Більшість студентів не вміє чітко формулювати свою думку, виступати перед аудиторією, дискутувати, що свідчить про недостатньо розви-

нуті рефлексивні здібності. На тлі задовільного володіння вузькопрофесійними знаннями, уміннями й навичками студенти демонстрували другорядність саморозвитку професійно-педагогічної компетентності для подальшої професійної кар'єри [3].

Є. Г. Сайкіною, Л. В. Сідневою, Д. Г. Калашніковим обґрунтовано освітні вимоги до фахівця з дитячого фітнесу, розроблено професіограму дитячого фітнес-тренера. До основних загальнопедагогічних якостей викладача оздоровчої аеробіки автор зараховує: емоційність, уміння встановлювати психологічний контакт, дисциплінованість, вимогливість, чуйність, лідерські якості, авторитетність тощо [2; 4; 5].

Зарубіжні дослідники також відзначають подібні узагальнені характеристики інструктора з фітнесу та подають перелік необхідних професійних компетенцій [7].

Проте експертних оцінок щодо вимог до фітнес-тренера з боку роботодавців у літературі нами не виявлено. Не викликає сумнівів той факт, що професійну підготовку фахівців необхідно здійснювати відповідно до вимог ринку та, зокрема, запиту роботодавців. Вивчення цього питання дасть змогу конкретизувати зміст освіти й форми його реалізації в навчальному процесі; вибір засобів для індивідуалізації навчання; професійний відбір при вступі до навчального закладу або наймі на роботу; пошук засобів профілактики стану професійного вигорання та інші завдання.

Мета статті – розглянуто результати опитування роботодавців щодо рівня володіння спеціальними компетенціями фітнес-тренерами – випускниками вищих навчальних закладів.

Для досягнення мети дослідження ми провели опитування 35 керівників та менеджерів провідних фітнес-клубів України, таких як: група компаній “Sport Life”, ТОВ комплексу “Софійський”, “MyFit”, компанія “Fitnesservice”, фітнес-клуб “Гран Прі” та інші організації.

Більшість опитаних (61%) вважає, що однією з проблем підготовки кадрів для сфери фітнесу є відсутність стандартних вимог до рівня знань, умінь та навичок фітнес-тренерів. При цьому 65% експертів впевнені, що працювати на посаді фітнес-тренер повинні особи, які здобули вищу освіту та мають кваліфікацію “фітнес-тренер”; 39% роботодавців влаштовує наявність у фахівців кваліфікації “фахівець з фізичної рекреації”; для 17% опитаних достатньою вимогою для прийому на роботу були наявність у претендентів вищої освіти та кваліфікації “тренер з виду спорту”. Значна кількість опитаних (35%) вважає, що фахівці, які планують працювати на посаді фітнес-тренера, повинні мати вищу освіту та кваліфікацію “фахівець з фізичної реабілітації”. Лише 4% роботодавців наявність вищої освіти в робітників не вважають обов'язковою умовою для прийому на роботу та переважно цінують бажання працювати фітнес-тренером.

Водночас, керівники фітнес-клубів акцентують на потребі в співпраці роботодавців у сфері фітнесу та вищих навчальних закладів, які здійснюють підготовку майбутніх фітнес-тренерів (100%).

Роботодавці досить позитивно оцінили рівень теоретичних знань випускників різних вищих навчальних закладів (79% респондентів), проте 30% опитаних не задовольняє рівень практичних навичок з побудови занять фітнесом, яким володіють майбутні фахівці; 52% – частково задоволені рівнем володіння цією компетентністю. Характерним є те, що 45% опитаних відзначили вищий рівень теоретичних знань у випускників вищих навчальних закладів фізкультурного профілю, які здобули кваліфікацію “фітнес-тренер”, погоджується у фахівців інших кваліфікацій. Значна частка опитаних (22%) із цим не згодна.

Інша закономірність спостерігається в розподілі відповідей на запитання: “Чи відповідає Вашим вимогам рівень демонстрації техніки фізичних вправ з різних напрямків фітнесу, яким володіють фахівці з вищою освітою (без досвіду роботи), що проходять стажування на посаді фітнес-тренера у Вашому закладі?”. Так, 52% опитаних частково задоволені, а 26% – не задоволені рівнем володіння цією компетентністю. При цьому випускники вищих навчальних закладів фізкультурного профілю, які здобули кваліфікацію “фітнес-тренер”, демонструють вищий рівень техніки виконання фізичних вправ з різних напрямків фітнесу, ніж фахівці інших кваліфікацій (так вважають 76% опитаних).

Дещо іншу закономірність демонструють результати опитування щодо рівня знань та вмінь з методики побудови занять фітнесом у випускників, які мають кваліфікацію “фітнес-тренер”. Тільки 22% респондентів вважають, що такі випускники демонструють вищий рівень цієї компетентності, ніж фахівці інших кваліфікацій, а 50% з цим частково згодні. Вищий рівень проведення занять з фітнесу демонструють випускники профільних спеціалізацій, ніж фахівці інших кваліфікацій (так вважають 71% опитаних).

На запитання про перевагу випускників вищих навчальних закладів фізкультурного профілю, які здобули кваліфікацію “фітнес-тренер”, щодо рівня організаторських навичок опитувані відповіли таким чином: 23% – з цим цілком згодні; 41% – згодні частково; 23% – не згодні.

На запитання щодо відповідності вимогам рівня здатності молодих фахівців до імпровізації частина експертів (30%) відповіли, що цілком задоволені, – 39% частково задоволені, а 13% – зовсім не задоволені таким рівнем здатності до імпровізації у фітнес-тренерів без досвіду роботи.

Рівень комунікативних навичок у фітнес-тренерів влаштовує лише 26% роботодавців, 34% – частково влаштовує, 21% – не влаштовує цей рівень. При цьому 27% опитуваних – не фахівці, які здобули кваліфікацію “фітнес-тренер”. На думку експертів (22%), випускники з кваліфікацією “фітнес-тренер” не мають переваги у володінні комунікативними навичками перед фахівцями інших кваліфікацій. Проте 14% повністю згодні, а 59% роботодавців частково згодні з тим, що випускники вищих навчальних закладів фізкультурного профілю, які мають кваліфікацію “фітнес-тренер”, демонструють вищий рівень володіння комунікативними навичками, ніж фахівці інших кваліфікацій.

Цікавим є те, що більшість експертів не вважає обов'язковою умовою для прийому на роботу наявність у фітнес-тренера спортивного звання та спортивних нагород, проте для 22% опитаних перевагу мають спортсмени високого класу.

Очікуваним було те, що 83% респондентів вважають за необхідне наявність у фітнес-тренера приємної та презентабельної зовнішності. При цьому артистичність як риса характеру повинна бути властива фітнес-тренеру (так вважають 56% опитаних).

Більшість роботодавців (91%) вказує, що фахівцям з вищою профільною освітою необхідно додатково отримувати професійні знання та навички з напрямів фітнесу на курсах. Аналіз вільних висловлювань роботодавців свідчить про те, що модельними характеристиками фітнес-тренера мають бути такі: універсальність (85%), досвід роботи (100%), педагогічний талант (87%), харизма (100%), вміння продавати фітнес-послуги (100%), медична компетентність (89%), бажання вчитися (100%), психологічна компетентність (100%).

Висновки. Таким чином, аналіз відповідей роботодавців дає змогу стверджувати таке:

1. На сьогодні існує необхідність узгодження вимог ринку фітнес-послуг до фахівця та змісту навчальних програм випускника вищих навчальних закладів.

2. На ринку фітнес-послуг затребуваним є фахівець, який має вищу освіту. При цьому випускники вищих навчальних закладів фізкультурного профілю, які здобули кваліфікацію “фітнес-тренер”, мають переваги при прийомі на роботу.

3. Значна кількість опитаних (35%) вважають, що фахівці, які планують працювати на посаді фітнес-тренера, повинні мати вищу освіту та кваліфікацію “фахівець з фізичної реабілітації”. Це свідчить про необхідність збільшення дисциплін відповідного змісту в навчальному плані підготовки майбутнього фітнес-тренера.

4. Більшість роботодавців відзначають досить високий рівень фундаментальних знань у випускників вищих навчальних закладів фізкультурного профілю.

5. Виявлена неоднозначність висновку, що випускники вищих навчальних закладів фізкультурного профілю, які здобули кваліфікацію “фітнес-тренер”, демонструють вищий рівень теоретичних знань, техніки виконання фізичних вправ з різних напрямів фітнесу, побудови занять з фітнесу, ніж фахівці інших кваліфікацій. Думки експертів розділились: у середньому 45% опитуваних визнають вищий рівень компетентності випускників кваліфікації “фітнес-тренер”, а решта із цим не згодна. Отже, постає проблема подальшого вдосконалення системи професійної підготовки майбутніх фітнес-тренерів у вищих навчальних закладах.

6. Більшість експертів не вважає обов'язковою умовою для прийому на роботу наявність у фітнес-тренера спортивного звання й спортивних нагород, що є досить специфічним у сфері фізичної культури та спорту.

7. Модельними характеристиками фітнес-тренера експерти називають: універсальність, досвід роботи, педагогічний талант, харизма, вміння продавати фітнес-послуги, “медичну компетентність, бажання вчитися, психологічну компетентність, артистизм, приємну зовнішність. У зв’язку із цим постає проблема вдосконалення системи профвідбору абітурієнтів, визначення їх схильності до педагогічної діяльності, виявлення специфічних рис характеру та поведінки, які б сприяли формуванню конкурентоспроможного фахівця у сфері фітнесу. Крім того, на наш погляд, постає необхідність введення до навчального плану підготовки фітнес-тренерів розширеного циклу дисциплін медичного та психологічного змісту, знань і вмінь з акторської майстерності, основ ораторського мистецтва тощо.

8. Результати опитування роботодавців свідчать про необхідність подальшого вдосконалення системи професійної підготовки майбутніх фітнес-тренерів у вищих навчальних закладах та пошук шляхів органічного поєднання традиційно консервативного змісту вищої фізкультурної освіти й прогресивних тенденцій, які формуються в динамічній сфері фітнес-послуг.

На наш погляд, у перспективі доцільною є розробка нових педагогічних підходів, методів і засобів розвитку професійно значущих рис фітнес-тренера та корекції небажаних. У зв’язку із цим існує необхідність у проведенні подальших досліджень, присвячених цій темі.

Список використаної літератури

1. Волков К. Д. Формирование у будущих специалистов по физической культуре и спорту специальных профессиональных компетенций для работы в оздоровительном фитнесе : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.08 “Теория и методика профессионального образования” / Константин Дмитриевич Волков ; Российский ГУФКСиТ. – Москва, 2009. – 24 с.
2. Калашников Д. Г. Построение учебных программ повышения квалификации специалистов фитнес-клубов : автореф. дис. ... канд. пед. наук / Д. Г. Калашников. – Москва, 2005. – 37 с.
3. Пономарьов В. О. Формування професійно-педагогічної компетентності майбутнього тренера з атлетичної гімнастики у процесі фахової підготовки : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 “Теорія і методика професійної освіти” / В. О. Пономарьов. – Запоріжжя, 2010. – 20 с.
4. Сайкина Е. Г. Концептуальные основы подготовки специалистов по фитнесу в современных социокультурных условиях : монография / Е. Г. Сайкина. – Санкт-Петербург : Изд-во РГПУ им. А.И. Герцена, 2007. – 393 с.
5. Сиднева Л. В. формирование профессиональных знаний и учений проведения занятий по базовой аэробике у студентов высших физкультурных учебных заведений : автореф. дис. ... канд. пед. наук / Л. В. Сиднева. – Москва : РГАФК, 2000. – 27 с.
6. Хазова С. А. Развитие конкурентоспособности специалистов по физической культуре и спорту в процессе профессиональной подготовки : монография / С. А. Хазова. – Майкоп : Адыгейский государственный университет, 2011. – 24 с.
7. National Strength and Conditioning Association Personal Training Certificate – NSCA) / M. N. Malek, D. P. Nalbon, D. E. Berger, J. W. Coburn // Importance of health science education for personal fitness trainers. Journal of Strength and Conditioning Research. – 2002. – № 16 (1). – P. 19–24.

Стаття надійшла до редакції 11.09.2014.

Василенко М. Н. Современные требования работодателей к формированию готовности будущих фитнес-тренеров к профессиональной деятельности

В статье представлены результаты опроса руководителей ведущих фитнес-клубов Украины относительно соответствия профессионального уровня выпускников высших учебных заведений требованиям рынка фитнес-услуг. Выявлена потребность в сотрудничестве работодателей сферы оздоровительного фитнеса и высших учебных заведений, осуществляющих подготовку будущих фитнес-тренеров. Проанализирован ряд требований со стороны работодателей к уровню компетентности и личностным качествам фитнес-тренера. Предложены перспективные пути совершенствования профессионального образования будущего фитнес-тренера.

Ключевые слова: *высшее образование, квалификация, компетентность, рынок фитнес-услуг, работодатели, фитнес-тренер.*

Vasilenko M. Modern Requirements of Employers to the Readiness Formation of Future Fitness Trainers to Professional Activity

The paper presents the results of survey of managers of leading fitness clubs in Ukraine on the conformity of the professional level of university graduates to fitness services market requirements. It was identified a needs in collaboration between employers in health fitness sphere and higher educational establishments that prepare future fitness trainers. It was analyzed a employers' list of requirements about the level of competencies and personal qualities of fitness trainers. It was established that graduates from higher education establishments in physical culture and sport, that have qualified "fitness trainer" have advantages when applying for a job. Most employers are noted rather high level of fundamental knowledge of graduates from higher education establishments in physical culture and sport. However, only 45% of respondents recognize the highest level of competence of university graduates with the qualifications "fitness trainer", compared with other qualified specialists. The majority of experts does not consider a prerequisite for employment fitness trainers availability sports titles and sports awards, but 22% of respondents preferred to high-class athletes.

It was revealed that only 26% of employers are satisfied of the communication skills level of the fitness trainers. However, 14% of employers fully agree and 59% – partly agree, that graduates from higher education establishments in physical culture and sport with the qualifications "fitness trainer" demonstrate a higher level of communication skills than other qualified specialists. It was proposed perspective ways for the improvement the professional education of future fitness trainer.

Key words: *higher education, qualifications, competence, fitness services market, employers, fitness trainer.*